

A. C. Q. S. A. C.
ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ GRADUALE
De

81
806 multum
hinc normali
hinc abbas

QUOTIDIANO
VITÆ
EXAMINE,
Quod

*Ex Approbatione Inelyti Philosophorum Ordinis in
florentissimo ad Auram Helicone,*

MODERANTE

RECTORE h. t. MAGNIFICO

HENRICO HASSEL,

Eloquent. PROFESSORE Reg. & Ordin.

*Ingeniis bonarum artium morumque Cultoribus
placido examinandum colloquio moaeste consecrat*

Auctor

JOH. HENR. PFEFFERWITZ

Smolandia. Gothus

Die XVII. Mensis Junii Anno MDCCXLV.

In auditorio majori, horis a m. solitis.

ABOÆ, Impressum a JOH. KIEMPE, Typis. Acad.

Sæ Ræ M:is

MAGNÆ FIDEI VIRO

Reverendiss. in Christo PATRI ac DOMINO,

D^N. ERICO
ALSTRIN,

S. S. Theol. DOCTORI Consummatissimo, Inclytæ
Diœceleos Veglion. EPISCOPO famigeratissimo,
sacri ibidem COLLEGII PRÆSIDI longe gravissi-
mo, Reg. Gymnas. Scholarumque per Diœcesim
ac EPHORO vigilantissimo,

MÆCENATI MAXIMO,

*M*aximi. ut credo, momenti jure meritoque estimatur con-
suetudo illa Philosophorum quorundam, qua dicta sa-
craque sua remittendo, diem quemcumque excusserunt; quum
ista exercitatione non possis non pascere, quantum quique
in

in studio honesti profecerit; imo sic excitatur majorem in
modum ardor ad nova indies vere virtutis incrementa ad-
quirenda. In pulvere jam silent Veteres illi morum Magistris;
Tu vero, PRÆSUL REVERENDISSIME, doctrina & exemplo
etiamnum utinam diu! in mores mortalium influis. Proinde tenuis
Minerva nostra celebratissima per Orbem Literatum gratia TUA
provocante, QVOTIDIANUM hoc VIÆ EXAMEN a spectu
TUO venerabili, quæ decet animi devotione, submittere susti-
met. Si quid in eo minus adcurate examinatum offendas,
hunc nobis lapsum condones, submitte oro obsecroque. De
cetero me meanque fortunam TUO, INDULGENTISSIME
MÆCENAS, favori cernuus commendo, qui pro TUA per-
enni incolumitate Familieque TUE nobilissima flore perpe-
tuo vota nuncupare non desistam.

REVERENDISSIMI NOMINIS TUI

Clientis humilimus

JOH. HENR. ZEBERWJES

Seiner Königl. Majest

Wolbestalttem Lieutenante

Seiner Dero Leib = Dragoner /

Dem Hoch Wohlgebohrnen FREYHEITEN /

St. GUST. REINH.

REHBINDER,

Meinen Hoch zu Ehrenden PATRON und groß-
günstigen Beförderer.

Eüberflüssige materie zur öffentlicher erkänlichkeit,
die hohe milde und gewogenheit, welche von EW.
HOCHEWOLLEGEN. seit fünf Jahren zu genießen die ehre
gehabt, mir auch darreicht, so wenig vermögen hat leyder!
daß glück, dieselbe würdiglich auszubreiten mir gestatten
wollen. Dessen ungeacht, solte mein unaltes zwar größer
seyn, wann ich mich keines weges erkühnete, aus einen
danckbaren willen das geringste zeichen zum schuldigsten re-
spect her vor zu geben und bezeigen. Habe deswegen mir vor-
gesetzt diese unreiffe fruchte meiner studien mit aller ehre
erbietung EW. HOCHEWOLLEGEN. zu widmen, nebst
demüthigster bitte EW. HOCHEWOLLEGEN. geruhen
eine

eine so geringe arbeit, als zwar diese ist, mit Hochgütigen augen zu bewilldigen, und unter DEM Nahmen hervortreten zu lassen. Der inhalt des Tractätleins ist die **WÄHRZEHE LEBENS UNTERSUCHUNG**, so allen menschen anständig und zu ihrer wahren glückseligkeit nöthig ist, welche zu beschreiben mir etliche von denen alten Philosophis anlaß gegeben, welche durch ausübung selbiger, sich bey allen Tugendliebenden ein ewiges denckmahl erworben. Wie wohl were es, wird **EW. HOCHW. W. D. H. L. G. E. B.** mit mir wünschen, wenn alle Christen, welche aus Gottes wort vielmehr als die heyden von ihren thun und lassen erleuchtet sind, solche löbliche bemühungen sich vorzunehmen nicht scheuteten! damit sie dadurch die heyden in tugendthaten nicht alleine gleich würden, sondern weit übertreffen sollten.

Ich ergebe hiermit mich selbst **EW. HOCHW. W. D. H. L. G. E. B.** und verhoffe demüthigst, **DIESES** werden mein vorhaben mit **DEM** Hochgeneigten gunst und liebe hinfort befördern. Unter dessen wünsche ich von herzen: Gott wolle **EW. HOCHW. D. H. L. G. E. B.** nebst **DEM** Hochvornehmen Familie beständig blühen grünen und wachsen lassen, und mit allerley segnen überheissen, zum flor des vaterlandes, dem Hohem Ibrigen zur freude, und allen **DE. N. D.** elienten zum schutz und hulde. Verharre mit tieffer ehrerbietung

EW HOCHW. D. H. L. G. E. B.

demüthigster diener

Joh. Heinrich Lieberwirth.

Maxime Reverend. ab.

Dn. OLAVO

S. S. Theolog. DOCTORI celeberrimo, **Dioeces.**

S. SYNEDRII ADSES.

MÆCENATI

Omni venerationis ge.

VIRO Admodum Reverendo atque præclarissimo

Dn. Mag. CAROLO TILIANDRO,
PASTORI Civitatis Junecopiæ parœciæque Långarumensis Vigilantissimo, **Distriktus** vicini Tvetæensis **PRÆPOSITO** adcuratissimo, **PAIRONO** benignissimo, qua par est pietate ac Zelo perpetim suspiciendo.

Admodum Reverendo atque præclarissimo DOMINO

Mag. PETRO KEXERO,

Sacrorum in Brigstad & Sivenarum INTERPRETI nec non **PRÆPOSITO** longe dignissimo, in literis moribusque **INFORMATORI** olim maxime industrio, jam **FAUORI** indulgentissimo, quavis obsequiorum alacritate æternum humillime prosequendo.

Plurimum Reverendo atque Præclarissimo DOMINO

Mag. PETRO COLLIANDRO,
Gregis, qui Christo in Långarnd & Fångarnd coligitur, nuperrime designato **PASTORI** dignissimo, **FAUORI** de me optime merito, certissimo, jugi affectu animi Venerando.

Quemadmodum. Plura Sunt, Eademque. Prorsus. Insignia Ve.
stri Est. Officii, Animi, Pietatem, Ac, Reverentiam. Hæc

que Ampliss. VIRO

OSANDRO,

Weglion. Archi PRÆPOSITO longe meritissimo,
SORI PRIMARIO
PROPENSISSIMO,
vere ætatem prosequendo.

VIRIS *Admodum Reverendis atque Praclarissimis*

DOMINIS,

S. S. Theol. & Philol. in reg. Gymnasio Weglion.
LECTORIBUS dexterrimis, SENATUS ECCLESIASTICI
Membris spectatissimis, PROMOTORIBUS exoptatissi-
mis, submissa mente jugiter colendis.

Plurimum Reverendo atque Praclariss. DOMINO

Mag. ERLANDO COLLIANDRO,
Ecclesiarum in Swartorp & Pefaryd ANTISTITI meri-
tissimo, studiorum meorum pridem MODERATORI
fidelissimo, nunc vero EVARGETÆ æstumatissimo, omni
honoris cultu ad cineres devenerando.

Perquam Reverende atque Doctissimo VIRO,

Dn. DAVIDI SCIURENIO,

SACELLANO in Behmo laudatissimo, BENEFACTORI ex-
ploratissimo, multis mihi nominibus itidem
honorando.

*stra. Mæcenas. Patroni. Et Futores. Ergo Nas. merita. Ita. No-
Occasione. Declarare. Dum. Alterum. Quem. In. Publicum. Emis-
simus.*

imus. Qualemunque Ingenii, Factum. Vobis. Offerimus. Speramus. Dissertatiuncula. Hujus. Argumentum Vobis. Non Dispiciturum. Fore; Si. Vero. Eidem. Exhaustiendo. Nostra. Virium. Tenuitas. Parum. Suffecerit. Hunc. Defectum Vestra. Suppleat. Mitis. Ac. Benigna. Interpretatio. Patimini. Igitur. Venerationis. Et. Observantia. Publica. Extent. Iudices. Testesque. Pagella. Ha. Auctoremque Inter fluctus. Erroresque. Fortuna. Plus. Quam. Ulysses. Periclitantem. Memet. Jam. Advenam. In. Serenam. Vestram. Auram. Recipere. Ne. Gravemini. Quod. Superest. Omnis. Boni. Auctorem. Datoremque. Munificentissimum. Etiam. Atque. Etiam. Mens. Gratissima. Obresbitur. Sic. Vicissim. Rependat. Vobis. Cumulata. In. Me. Paternamque. Jam. Assuetam. Domum. Beneficia. Ut. Felices. Diu. Vivatis. Et. Tandem. Eternum. Triumphis. Esati.

TANTORUM. FAUTORUM.

Ad obsequia piaque quavis officia cliens devotissimus
A. & R.

Clarissimo Philosophiæ Candidato

Atque Dissertationis hujus Auctori,

Dno. JOH. HENR. LIEBENWITZ!

Præceptori Fidelissimo,

S. P. O.

Cur ego præsens hoc opus tuum eruditissimum, Clarissime
Dn. Candide, publica hac acclamatione prosequi,
in animum induxerim, rationes e longinquo non arcessenda
sunt. Neque enim celebrandarum laudum tuarum gratia
hoc ipsum aggressus sum, cum volentem tua vetes modestia;
nec morem receptum duntaxat sequi volupe fuit, quo fan-
ta sis omnia apprecari solemus, qui multis licet pressis mo-
lestis, indicta tamen perseverantia, ad culmen Eruditionis
Virtutisque solida, demum assurgunt: verum studii affectus-
que, quo ob magna tua in me merita tibi obstrictum me-
met sentio, quin pium aliquod monumentum hac occasione
fisterem, prætermittere nullus potui. Quam alie, Vir de me
egregie merite, Virtutis fundamenta in priori Specimine
Tuo Academico rimatus es, quamque salubria in præsentis
subministrasti vita honeste transigenda consilia, qui justum
rebus præsum statuere didicerunt, judicant. Hoc tantum
pace tua dixerim, quod argumenta, quæ felici adeo successu
pertractasti, tanta semet amœnitate commendent, ut non
possint non omnes boni, quotquot hæc ip'a viderint Lege-
rintque, in amorem tui abripi. Ego vero dum pie tecum
cogito, quanta fide atque industria per integrum fere

instrum, quo svari Tuo frui licuit contubernio, artibus liberalibus memet imbucere, quamque anxie ac jugiter Virtutis vera indolem animo meo insinuare laborasti, non potui mihi temperare, quin gratum animum, memetque ipsum, quantillus sim, in amorem Tui penitus devoteam, simul ex animo congratulans dotes illas insignes, quibus benigna fors Te voluit beare. Gratulor honoris gradum, ad quem tibi viam munisti, laboribus academicis egregie persunctus. Maeste posthac efficaci Virtutis exemplo! Maeste studio erga me pristino! Quae amplius dicenda supersint, votis conficiam; Conserbet Supremum Numen Te saluum atque incolumem per longam annorum seriem! Acceleret pia quaevis sacraque gaudia! En expectant Te alumnus suum honestissimum grata Castalides, ut pro meritis tibi munera sua conferant. Perge jam quo Virtutum Te vocant specimina, corollaque Parnassii ornatus, omnium nostrum cum applausu propediem revertere ad

Dabam Kankas die XXI Tui amantissimum ^uasumantissimoque
Maji Anno 1745.

BERNHARD. OTTONEM REHBINDER.

ΘΕῦ ΣΥΝΕΡΓΗΤΟΣ
α κγμ ω.

E *Si vita nostra fabula, nihilque refert quamdiu du-
ret, modo bene peracta sit. Anonymus.*

Membrum Prius Pro-theoreticum

*Rem presentem adstruit exemplis nonnullorum Veterum, quo-
rum vitam obiter attingit finemque juxta contempletur
philosophicum. Inde defectum Philosophiæ istius pariterque
institui nostri rationem indicat.*

§. I.

Vivere beate mortalium omnes quidem ac singu-
li natura cupiunt, paucis vero id reapse con-
tingit. Plurimi modum viamque ad veram felici-
tatem perveniendi, vel ignorant, vel levibus de
caussis negligunt (α). Pergunt, Seneca teste, ho-
mines non qua eundum, sed qua itur (β). Hinc ru-
ant in devia votisque suis frustrentur, necessum est.
Erroris hujus præcipua est causa, quod cum vulgus
tuni Philosophi multi eo vix se patiuntur adduci,
ut actiones suas ad normam exigant, acres-
que earundem se præbeant judices. Arduum esse
initio opus hoc domesticum, experientia optima
hujus

hujus rei testis equidem edocet, non ideo tamen defugiendum, rem penitus expendens quisque facile intelligit. Quid? quod clarissimo suo exemplo hoc ipsum comprobarint illustrarintque Pythagorei, sapientiae olim gloria conspicui. Horum nemo, si fides Iamblichō (γ) habenda sit, electo prius surgebat, vel antea ibat cubitum, ut habent Hierocles, Porphyrius (δ) ac alii (ε) quam iuste secum reputasset illud aureum:

πῆ παρὲς ἐμῆ; τῷ δ' ἰστέξα; πῶς δὲ οὐκ ἐθαλάσθη; *Quo venum mihi, que gessi, que debita tempore (ζ).* Hunc morem prout alia eximia Stoicos quoque a Pythagora mutuatos fuisse deprehendimus, quorum hic exempla nonnulla nobis in promtu sunt. Clarus virtutibus Seneca, posteaquam hoc nomine extulerat P. Sextium, quod consummato die, cum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum: *Quod hodie malum tuum sanasti? Cui vitio obstitisti? Qua parte melior es?* Ipse de se pergit: *Uxor, inquit, hac potestate & quoti die apud me causam dico, cum sublatum est iumen & conticuit uxor moris mei jam conscia, totum diem mecum frutor, facta & dicta mea remeior (η) & seqq.* Nec alio, si quid videmus, referenda veniunt, quæ de Marco Antonino Imperatore, magno illo ævi sui lumine, commemorata legimus (θ) scilicet: *Quod omne illud tempus, quod alii in voluptates profundebant, domestico impenderis negotio, adque calidum cogitationes factaque sua revocaris* cont. Lib. X. §. 24 (ι) Quo sane nihil gloriosius, nil laude dignius.

(α) *conf. verba Graciani apud Walchium in Lex. philos. sub*
cit. leben des menschen (β) De vita beata pag.
233. (γ) lib. I. C. 29. (δ) citati a Scheffero in Phil.
Ital. C. XIV pag. 158, 159. (ε) Omnisus in Proluf. A.
cad. de Inula fortunat. ab Arcioph. quaf. & inventa p.
241. & 242. Evolu. Lipsius Lib. III Diff. XXIV. Manud.
ad Phil. Stoic. Ut silentio involviam ceteros (ζ) ita
vertit Hierocles vid. cit. modo loc. Schefferi (η) de ira
Lib. III. C. 37. (θ) in vita ipsius edita lingv. germ.
pag. 51. (ι) Τῶν sic εἰαυτῶν Edit Gatacker.

§. II.

Horum vitæ indolem, juxta leges propositi hic
 attingere juvabit. Haud erravero, si totos in
 eo fuisse veteres hosce pronunciaverim, ut nativa
 vitia sua debellando, in possessionem beatitudinis
 veræ pervenirent. In hunc enim finem Philoso-
 phiam excoluerant: huc omnes suas speculationes
 accommodarunt, perhibente Rydelio (κ). Ast
 in quo beata vita juxta mentem eorum constitit,
 paucis e re erit dispicere. Constat in assimilatio-
 ne DEI hanc collocasse Pythagoreos. Sic finem
 Philosophiæ hujus docet Hierocles (λ), *ut homo in*
pristinum statum restituanatur & DEUS fiat - πρῶτον ἀνθρώ-
που θεὸν γινέσθαι καὶ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ. Oportet prius fieri hominem
 & post DEUM (μ). Quod ipsum Buddeus ita diluci-
 dat: *Si perducuntur ad morum honestatem sunt homines,*
ut adipiscantur felicitatem, fiant DEO similes, necessum
est (ν). Stoicil icet varia ratione mentem suam ex-
 plicuerint, in hoc tamen conspirant, quod

felicem eum deprædicent, qui naturæ convenienter vivit. Ita cecinit quondam de Catone Lucanus:

- - - - - *hæc dura immota Catonis*
SECTA fuit servare modum finemq; tenere.

Naturamq; sequi (ξ) - - - - -

Et Lipsius: θεῶν εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῆ φύσεως ζῆν sci-
 tum dictumque esse Stoicum asseverat (ο). Quod
 vero Stoici per naturæ vocem DEUM designaverint,
 indicat Seneca (π), hinc *sequi DEUM*, quæ for-
 mula est Pythagorica, in scholis suis ingeminasse
 illos, haut mirum est. Quæ si vel mediocri at-
 tentione pensitentur, quam utraque hæc
 secta sine inter se congruant, liquebit oppido
 (ρ). Ad hunc autem contenderunt morum stu-
 dio, unde etiam Cicero: *E virtutibus*, Inquit, *vita*
beata existit, par & similis DEORUM (σ). Et primum
 quod Pythagoreos attinet, varia illos adhibuisse
 genera ἀσκήσεως, Jamblichus auctor est: *Erat hoc in*
universum apud eos proprium, ut ad doctrinas studiaque
nullis parcerent labori, innatamque intemperantiam ac cu-
piditates omnes variis exercitationibus subigerent (τ). Spe-
 ciatim autem quod voluptati, ambitioni ac avari-
 tiæ obiam iidem iverint, refert Walchius (υ).
 Sic exempli gratia: ut voluptatem compescerent,
 summa frugalitate usi sunt, veneris somnique mō-
 deratione, unde inter carmina:

ταῦτα μὲν ἔτις ἰδίᾳ κρατῶν δ' ἐβίξστο τῶν θεῶν

Γαυρῆς μὲν πρώτου καὶ ὕπνου λαγ. εἰς π,

Ambitioni opponerant contemptum, quem
 per triennium probationis primæ terre co-
 ge-

gebantur, qui in hanc disciplinam transibant. Quo & spectat, quod dieteris exagitabantur objectionibusque novitii. Avaritiæ bonorum communi-
 one occurrebant, & sic deinceps. Plurium scien-
 di cupidos modeste ablegamus ad Buddeum (ϕ),
 quem desiderio illorum hac in re satisfacturum
 speramus. Quod Stoici etiam hujusmodi adjumen-
 ta in scholam suam adoptaverint, in propatulo
 est. Ita enim loquitur de se Aurelius, quod pro-
 stratis gratabulum ac pellem expetiverit, ceteraque græca-
 nica institutionis adminicula (χ) cfr. nuper cit. diff.
 Buddei. Hoc eum fecisse Stoicorum more Hoffmannus
 diferte pronunciat (ψ). Nota quoque sunt duo
 illa præter examen (§ 1) instrumenta exercitii:
 Conversatio & Exempla, quæ generatim in vita emen-
 danda hi usurpare consueverunt, atque ex illorum
 mente Lipsius describit (ω). Quantum autem de
 cætero vires in id intenderint, ut vitia cohiberent
 expellerentque, scripta eorum pervolventi, non po-
 test non pervium esse ac liquidum. Mihi intra
 angustias clauso, hæc pauca tantum ex historia
 philologica adduxisse sat est.*

(*) in præfat. Exercit. Rational. §. 3. collat. cum §. 5.
 (λ). In carm. Aur. Pyth. C. 69. (u), in præf. ad
 carm. (v). In Analectis Hist. Phil. pag. 336. (ξ) Lib.
 II. (o). Diff. XIV. L. II. Manud. ad Philosph.
 Stoicam (π). Lib. IV. de benef. C. 7. (ρ).
 conferantur Sebess. C. 7. pag. 45. & Lipsius Lib. II. Diff.
 16. pag. 189. cit. operis (σ). Cicero de nat. Deor. (τ).
 Lib. I. C. 32. (υ). in Lex. sub tit. Wille des Men-
 schen

Schen pag: 2013. (Φ). in Diss. de actione philose
 que extat in analectis Hist. philof (χ). Lib. I. τὰν ἐπιστὰν
 §. 6. (ψ). in annot. ad h. l. additis seqq. (ω). In
 Manud. ad Philof. Stoic. Lib. III. Dissert. XXIV.

§. III.

Sic præmissis, quæ de moratoribus his eth-
 nicis jam commemoranda duximus, prop-
 rius ad institutum accedere convenit. Tantum
 abest, ut quidquam inde veterum horum gloriae
 decedat, quod divinius destituti literis, veri-
 tatem duntaxat ex parte viderint, ut potius ma-
 jori ipsis ducatur laudi, quod nullis defatigati mo-
 lestiis, pro virili, quam animo veritatem conce-
 perant, vita studuerint exprimere. *Quotidianum Vi-
 tæ Examen*, quantum ad obstruendos malorum fon-
 tes, vitia nimirum conferat, ex sequentibus colli-
 gendi locus erit amplissimus. Ast quod istud ho-
 rum institutum quantumvis serium austerumque,
 exoptatam metam non attingit, dolemus ex a-
 nimo, cum vix id sperandum sit, ubi igno-
 ratur Gratia DEI, per fidem in Chri-
 stum operans. Addimus: quod rationis nostræ vires
 ad perscrutandum totius vitæ complexum haut suf-
 ficiunt, ut silentio prætereamus, annon sub-
 tilis ejusdem laudis stimulo perciti gentilium sal-
 tem pluriavi, huic tanto molimini sustinendo adeo
 alacres humeros submiserint (α). Quidquid hujus
 sit, vita tamen horum argumentum præbet vali-
 dissimum, quo alii incitentur ad insistendum horum
 vesti-

vestigiiis. Scilicet: præstantissimi hi luculenta adeo virtutum exempla præivere aliis, quæ ipsa mirari ne solum, an juxta imitari oporteat, ii facile judicaverint, qui re sapientes esse malunt, quam nomine tantum externaque specie. Atque hunc fructum Philosophiæ palmarium nobilium Buddeus asserit, ut *expendentes sapientiorum veterum fortitudinem, cogitemus quod nos deceat, quorum interest in omni virtutum genere ita excellere, ut longissimo post nos spatio istos gentiliū ascetas relinquamus* (B). Quæ cum ita vere sint, ut commoda occasio, vires denuo explicandi ingeniosi, pariterque in sinum proprium descendendi suppeteret, *Examen hoc Vitæ Quotidianum* breviter duntaxat ac Summatim perstringendum constitui. Hæc si minus placeant. rationem ut habeas temporis facultatumque inopiæ, est quod a Te, Lector humanissime, omni, quo decet studio ac observantia contendimus.

(a). *cfr. laudata antea Diss. Buddei, Hoffman. Annotat. in lbr. VIII. operis M. A. Anton. Philos. (B). cit. Diss. Budd. ad finem.*

Membrum Posterius Practicum.

Etymis vocum exhibitis possibilitateque ac moralitate demonstratis, generatim in humanam vitam ejusque indolem inquiris. Inde ulterius progreditur, actiones secundum triplicem Juri Naturalis obligationem contemplando. Porro propositum ad normam agendi supponis, juxta expendens obstacula. Denique necessitatem Solitudinis Examinisque modum

sum, tempus ac utilitatem sui §. §. §. §. pensat, commodisque loco tandem paranesi opellam consignat.

§. 1.

Jam recto statim itinere ad arcem & caput rei progredimur, e distincta terminorum enodatione facientes initium. Notio vocis *quotidiani* non potest non esse nobis hic eadem, quam usus vulgaris imposuit, penes quem jus & norma loquendi est, ut sic id significet, quod singulis diebus evenit (γ). Hoc nemini, nisi omni in re quotidiana hospiti ac peregrino, obscurum est. Quid objecto examinis nostri denotatum velimus, distinctione adhibita patelcet. *Vita* lenlu consideratur proprio, prout animalibus in genere competit, atque sic in *physicam* *Moralemque* dispescitur a Philosophis. *Illā* homini cum bestiis communis est, *hec* homini propria, substratam ingreditur materiem. Est igitur (ut definitionem ejus tradamus) *que* *prævio* *lumine* *intellectus* *cum* *libera* *voluntatis* *determinatione*, *se* *per* *ejusmodi* *actus* *exerit*, *qui* *in* *DEI* *gloriam*, *sui* *aliorumque* *verum* *tendunt* *commodum* Sic indicavimus principium ex quo distingvere oportet vitam humanam strictè dictam ab animali (δ). Jam quænam sit idea *examinis* facili negotio opinamur intelligi, si id per *seriam* *cogitationem*, *de* *actionum* *cum* *lege* *naturali* *convenientia* *vel* *disconvenientia* describimus. Diutius non immoramur vocabulis, qui ad res ipsas properamus. (γ)

(γ) Vid. Soranus in Lexico pag. 743. (δ) conf. Walcbii
 Lexicon philos. tit. leben des menschen.

§. II.

Possibile esse hoc vitæ examinandæ studium, ex
 iusta pensitatione virium animæ facile dispale-
 scet. Harum facultatum princeps est intellectus, quo
 homo non solum res varias extra se cognoscere,
 verum etiam penitiores animi recessus excutere,
 actiones proprias perlustrare, bonumq; a malo digno-
 scere valet. Ad hoc natura propendet, trahitur, nihil-
 que ipsum hic latet, modo munia sua rite obeat.
 Neque in alio objecto attentionem suam utilius
 exercet, quam quum in semet ipsum refle-
 ctendo vitæ suæ indolem considerat. Huic electi-
 va quædam facultas juncta est, quæ circa bonum
 aut malum occupatur, ut hoc repudiet, illud vero
 eligat ametque, unde etiam τὸ ἀγαθὸν εὖδὲς audire
 (vevit Philosophis. Nunquam enim hæc ad ali-
 quid appetendum vel averlandum se determinat, nisi-
 quid ut bonum vel malum intellectus antea repræ-
 sentaverit juxta tritum: *Ignoti nulla cupido, nullaque
 fuga.* Sic igitur, ubi hanc alteramve actionem in-
 tellectus bonam judicat, non potest non voluntas
 eandem amplecti, si nulla ratio dissuadens interve-
 nient; contra vero, si contrario casu hæc se habeant.
 Neque hic inferre licet, quod interdum voluntas
 mala arripiat, constat enim sub boni specie illud
 fieri. Quod si vero motiva adsint, certam vivendi
 rationem suadentia, dubium nullum est, quin pos-

fit inde agendi quoque propositum enasci, ad quod sequendum voluntas feratur, quamdiu id subsistat. Hæc de superioribus animæ potentiis dicta sunt. Ad cæteras quod attinet, parendi eis gloria relicta est. Hæc ad explendas functiones suas compelli possunt, si obsequi noluerint; quod præinde imaginatio actiones per diem editas, agendique propositum in mentem revocare valeat, de hoc dubitandi ratio nulla est, præsertim quum hujus ea sit lex, ut percepto uno, non possit non, si qua intersit congruentia, præsens sisti alterum. Memoria ideas, ope imaginationis reproductas, itidem ut notas sibi agnoscit, saltem eorum, quæ per diem acta sunt, non difficulter reminiscitur. Quod autem corpus spectat, a parte illius nulla vis saltem interna obnititur, quominus animo subserviat, atque ad hoc negotium expediendum concurrat.

§. III.

Non opus est, ut multis adstruatur examinis moralitas, cum e natura vitæ rationalis ea deducatur facile, scilicet: Frustra quis vitam homine dignam vivere censendus est, nisi ejusmodi actiones edat, quæ rationi conformes sunt. Hoc autem a quopiam proficisci nunquam poterit, actionum suarum nescio. Hinc earundem conscium esse debere hominem quemvis sequitur, quod equidem evadere nequit, nisi semet ipsum exacte ponderet, quæque mente ac opere externo peragit, ad vitam
amus.

amissim exigat. Nec est, quod correptiones aliorum admonitionesque ac pœnas hic obtendat aliquis, cum his parum omnino proficiatur ad vitam emendandam, nisi quis in semetipsum animadverterit, suaque serio arguerit vitia. Præterea hanc sollicitudinem sui cuiusvis lex injunxit, quam incuriose velle animo abjicere, religioni merito sibi quisque ducat. Quod autem hanc sui explorationem quotidie oportet instituere, inde tuto concluditur, quod indies legi conformiter vivendum est. Accedit, ut datum ideo tempus sibi pretiosissimum quisque credat, ut quamcunque diem recte impendat; præsertim quum actionum quotidianarum ratio DEO sit reddenda. His positis, quam maxime homini necessarium est, diurnas actiones suas examinet, censoremque sui agat, quam fieri potest, rigidissimum.

§. IV.

Vita moralis internas externasque actiones, quorum & omissiones spectant (s). suo comprehendit ambitu. Est autem vel *bona*, ubi actiones bonæ obtinent, vel *mala*, ubi malæ fuerint, cum contrariorum ratio sit contraria. *Bonæ* sunt actiones, si cum lege, a qua earum obligatio resultat, contentiant; *mala*, si ab eadem discrepent. Conformitas vero hic qualiscunque non intelligitur, sed circumstantiarum (?) exactissima, cum si harum vel una deficiat, actio non omni carere virio judicanda sit. Unde Dionysius (n): *Bonum est inquit, ex integra causa, malum ex quovis defectu.*

(1) *Vid. Budd. Theol. Moral. Pars II. C. 1. §. 29. (2)*
He quenam sint ex trito patet versu: Quis, quid, ubi, quibus auxiliis &c. cfr. Budd. citat. loc. §. 34. seq. ubi eas explanatas videbis. (3) Areopagitam intellige in libro de Divin. nom. Cap. 5.

Duplici actiones has respectu considerari, ut liberæ & tamen necessarias, ex dictis non potest non cuius esse persuasissimum. Sunt liberæ, quod ab anima pendeant arbitrio, agatne illas an omittat; necessariæ quatenus a norma determinantur, vel quod idem sibi vult, a lege præcepta sunt vel vetite, que necessitas moralis nuncupari solet. Ab his igitur actionibus differre licitas, que nec mandata sunt, nec prohibita, adeoque indifferentes, res ipsa loquitur.

§. V.

Dividuntur autem actiones vel potius officia, generatim in ea, quæ vel erga DEUM, vel homines observanda veniunt. Illud in Numinis glorificatione consistit: hæc communi generis humani felicitate procuranda absolvitur, vel quod eodem recidit, sui aliorumque perfectionem complectitur. Ut sic summa juris naturalis huc redeat: *Facienda esse, que se aliosque tam interne, quam externe perficiunt; omittere vero, que contrarium habent effectum, ut gloria DEI manifestetur & inclarescat.* Atque hæc tria officiorum sunt genera, ad quæ unusquisque, excepto nemine, præstanda obstrictus est. Scilicet: glorificatio DEI actionum omnium finis est ultimus, quem proxime subsequitur excipitque huma-

ni generis incolumitas, cui mea, tua, cujusvis hominis subordinatur. Unde quatenus & quo ordine quisque sibi ipsi obligatus sit, adparet. Quod autem officio erga se, locum præ officio ergo alios vendicavimus, ideo factum est, quia studium conservandi semet ipsum non homini solum, sed omni animali altissime est insitum. Nec rite ac ordine quis alios amare ac perficere posse censendus est, nisi prius experientia propria rationem rite amandi perficiendique didicit. Hæc ipsa, cum vere ita se habeant, absit agatur aliquid, quod a fine ultimo isto abhorreat, alioque vergat, quam ad sui aliorumque perfectionem felicitatemque communem, & quod primum ac ultimum esse debet, gloriam Dei illustrandam. Atque hæc, lapis est lydius ille, quo quidquid virtutis vel vitii sit in quolibet actionum genere tuto probare dijudicareque liceat. Quæ distincte percepisse interest, antequam quo pacto actionum examen subeundum sit, consideraverimus.

§. VI.

EXposita sic norma, ad quam instituere hoc examen oportet, ulterius pedem promovendi, serium prærequirimus propositum data quacunque occasione nil agendi, nisi quod eidem congruat. Quem enim fructum, amabo, posset aliquis sibi promittere ex practico sui hoc scrutinio, nisi illud adhiberet, perficendi sui studio ductus? Ut autem clarior res evadat, duo hic vitia nobis commemoranda sunt præcipua. Primum & quidem præcipuum

puum est, quod statum suum longe meliorem, ac revera est, sibi mortales fingant; unde sibi adulantes stolide in rerum suarum admirationem feruntur, tantumque abest, ut vitia sua detestentur & arguant, ut potius eadem dissimulent, exculent virtutumque splendidis titulis palliant, unde vere admodum Seneca pronunciat, *ideo mutari nos nolle, quia nos optimos esse credimus* (9). Quod hujus delirii principium sit amor sui nimius, inquisitioni ejusmodi practicæ valde inimicus, cui sanum est si accipit, quisque videt. *Deprehendus te oportet antequam emendes - Tu existimas aliquid cogitare de remedio, qui mala virtutum loco numerant? Idem Seneca Epist. XXVIII.*

Neque sua modo mirari, sed quod confectarium φιλαυτίας facile dixeris, aliena rimari utilitissimum. In cernendis oliorum erroribus utique perspicaces ac lynceos homines reperies, in domesticis hallucinantes & stupidos. Quæ quam est præpostera curiositas, tam quoque deprehenditur perniciosa bonis moribus efformandis; *Operis alieni observatio a mentis propriæ custodia cogit evagari*, testante Aurelio (1). Hæc igitur præjudicia mens exuat, serio secum decernendo vivere legi conformiter, nisi oleum perdat ac operam. *Quantum potest seipsam arguat, inquiret in se, accusatorem primum partibus fungatur, dein iudicis.* Cit, nuper Senecæ Epist. XXVIII.

(9) Epist. LIX. (1) Lib. III, §. IV. operis supra cit.

§. VII.

Hic autem processus ut rite obtineat, cæteris curis per tempusculum se subducere, quam maxime interest, nequit mens actiones suas discutere, attentione nisi cessante ad ea, quæ extra sunt. Sic alicubi Seneca *proderit in seipsum secedere, meliores erimus singulis*. Hinc præstantissimum solitudinis usum commendarunt Veteres effaro; *χρυσὴν πρᾶγμα ἰψήια*, quandoquidem hujus beneficio ab objectis externis semet facilius explicare licet fundumque proprium excutere. Non equidem diffirendum est, quod etiam sensit Cicero, *maximi* hoc esse *ingenii* ob adverte-
ta ab incunabulis sensualia. Namque hæc tamquam lege amicitia devincta, velocissime menti lubrepunt eamque a scopo avocant, saltem avocare latagunt; verum progressu temporis consuetudo hic potest invalescere, qua ex voto, huic vitæ indagini immorari liceat, intimasque ac arcanissimas veritates scrutari.

§. VIII.

PRæmissis his, non tantum mentis aciem ad actionum quotidianarum cum lege nexum intendere convenit, sed singulæ, quæ concurrunt, ponderandæ etiam sunt circumstantiæ (*). Animadversio pro vitæ genere ad partes quasvis officiaque tam interna quam externa, quantum potest fieri, extendenda est, quæ sine ulla exceptione aut limitatione examinari debent, num ad DEI glo-

gloriam, & sui aliorumque veram felicitatem spectaverint. Sic ad quosvis motus attendendum, ut a toto pravi notentur calculo: sic explorandæ passionnes, ut emendentur animusque convalescat. Digna omnino, quæ hic recenseantur, sunt verba Senecæ, de se ipso loquentis: *Nihil mihi ipse abscondo, nihil transco, quare enim quidquam ex erroribus meis timeam, cum possim dicere: vide ne istud amplius facias, nunc tibi ignosco* (λ). Omnium vero acerrime resistendum illi vitio, quo se magis quis urgeri sentit: *Frustra enim in corrigendis minutis quibusdam navis occupatus es, si ira libidini, superbie, avaritie, aut similibus interim frana laxas*, sunt verba Balduini, qui & porro: *Remove, inquit, capitalia vitia & reliquæ minores noxæ simul minuentur* (μ). Quænam autem cujusvis sit propeusio dominans, non potest non inclinationum & affectuum suorum observatori serio gnavoque innotescere, Sed hæc *ὡς ἐν παραδείῳ*.

(x), de quibus ad §. IV. (λ) Lib. III. C. 37. De Ira
(μ) Lib. IV. E. II. pag. 905. Theol. Confec.

§ IX.

DE nativa constitutione *δοκίμασις* hujus practicæ hactenus egimus, jam quo tempore huic incumbendum sit, pauca addere fas est. Nihil quidem certi hac de re ratio determinat. Nec referre videtur, matutinumne an vespertinum vel utrumque (ν) eligatur, modo huic oportunum sit negotio. Semper enim non frui licet solitudine, cujus ulum huic instituto imprimis commodum esse, su.

supra evictum ivimus. Perpensis his, ad certum quoddam tempus velle hoc sui scrutinium restringere, legemque hic statuere, jure ducimus inconsultissimum. Cuivis, pro ratione status sui ac muneris, suam hic ornare spartam liceat, atque unam alteramve horulam tantæ rei impendere. Interim sincere vovemus, ut quisque exemplum Antonini sibi imitandum proponat, qui testante Casaubono, ut dixit scripsitque vixit (ξ), cujusque verba vere aurea hic integra interuisse non pigebit. *Quam ad rem, inquit, anima nunc utor mea? hoc te jugiter interroga, simulque te percontare. Ecquid tibi nunc versatur in parte mei illa, quæ principalis dici solet? Aut cujusnam ego nunc animam gero? num pueruli? num adolescentuli? num muliercule? num tyranni? num bellua (ο)?*

(γ) *Evolvatur Wolfius in Phi. Pract. Univers. Part. II. C. II. §. 437. (ξ) in Prefat. in versionem Marci Ant Anglicanam. (ο) Lib. V. § XI Τὸν ἐκ ἐαυτοῦ.*

§ X.

Sic justa lance perpensis, quæ de nobili hoc argumento in medium adduximus, utilitas ejus maxime insignis, perque omnes vitæ ordines omnemque fere ætatem se diffundens, nemini latere poterit. Etenim omni caret dubio, si per aliquod tempus hoc continuatum fuerit examen, fructum inde existere exoptatissimum, profectum utpote in moribus, cum loliorum instar, quæ sedula hortulani manus quotidie ex horto excerpit, numerus actionum corrigendarum minua-

tur lenfimque deficiat. Quo perspecto, non potest non strenui exercitoris animus voluptate perfundi, imo indies magis tranquillari, quam in rem apposite iterum Seneca: *Quid ergo, inquit, pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem? quatis ille somnus post recognitionem sui sequitur? quam tranquillus, altes ac liber, cum aut laudatus est animus aut admonitus* (π). Nullus jam superest locus tædio, quocum initio conjunctum hoc fuerat negotium, sed ardor actiones suas ad normam legis componendi magis magisque excitatur & crelcit. Confirmatur propositum & actiones bonæ magno numero proveniunt; unde perennis, innocua & maxime fructuosa nascitur voluptas.

Verum satius est multoque vividius licet hac ipsa intus experiri, quam verbis eloqui. Quare, verbis utor Wollii, cape Tu qui hacce legis, una mecum salutare consilium, idemq; haud temere unquam mutandum, temetipsum spirans vivumque hujus rei sistendi exemplum. Rem perficies, que & tua professione digna erit, & nullo unquam te poenitebit tempore (ρ). Sunt multi admodum, qui prout occasione quondam dixit Diogenes, quæ dormientes imaginantur, curiose quidem diquirunt; ea vero, qua vigilantes agunt, non morantur (σ). Interea, meminisse oportet, quod

- - - - - currit mortaliibus ævum,
Nec nasci bis posse datur. - - - - -

Hæc Tu jugiter considera, propositumque constanter urge, ne quodammodo in te quadret in-

19

crepatis Epicteti: *Homo, oblivio te cepit institui tui, non huc ibas, sed hae* (τ). Fac grave sit initium, medium leve reputabis, finem experieris jucundissimum. Tandem enim cum cæteris, qui egregio in hoc studio studioque malecule desudare non recusarunt, præmia reportabis condigna labore, cum virtus tua consummabitur, vitæque beata perfectæque simul evadet.

*O mihi curarum requies, o sacra voluptas
Unaque pax animo*

Sic igitur Tu *Prospice* & ante omnia cura, constes tibi (υ).

(π) *De Ira Lib. 3. C. 37. (ε) pag. 209. in ἀρετήσια
sua (christiana, (σ). Laertius in vita Diogenis l. IV. (τ)
vid. Lipsius in Diss. III. C. 23. (υ). Epist. Seneca XXXV.*

Μοῖσ' τῷ καρδιογνώστῃ θεῷ δέξα' αἰδῖ! ☉!

Öfwer Högmållårde Herr Auctorens berömliga arbete,

En ädel sal thet är och största värde äger,
At then sin wandel wil med dygden para rätt,
Eit godemål byrå en noga gullwigt wäger
Och faller rättwis dum om alt sit lefnads sätt,
Then thetta icke gör; men anser mödan ringa
Til dygd at hinna, och så blindwis rusar fram,
Ödr hur' det kommer för', hel obetänkt, han bringa
Lär med sig ringa nog af dygders värda fram.
Han frålse, rättighet id snart at laster gifwer
Hos sig, och låter dygd ifrån sig hustru gå,
En' fel han betraktar ei; men wid them gärna blifwer
Och brax sig icke om hwad thet wil följa på:

Ja, törs til öfverhöd sig selskvan thet inbilla,
 At han är dygdens vän, hälsf om han hittar så
 Bewärtes lefwa, som the fläste börjat gilla
 För dygdigt, fast af dygd thet ei kan witsord få.
 Hvad annat är wäl slikt än blott med larfwen präla?
 Skal slikt ha namn af dygd? Nei det tilfyllest gide
 Gaf ei, om dygden skal i egen glang så stråla
 Och i sin ädra färg så synas som sig bör.
 Det har ERIC WILHELM WEL, M:R BROR, wid handen gifwit,
 Ed, H:RUD til KENNEDY DYGD EHRBORDRAS, först ER får
 I lufset bragte fram. Nu åter I besterfwit
 Med oförtruten sit, hur' thet af nöden är,
 At ERICAD sin H:RUR DUS med sit Examinera.
 Ed wäl thet ena som thet andra, bägge tu
 ER KÄRDOMS WÄRKA PROZ betyga det med mera,
 At then som rätt'lig wil utöfwa dygden, ja
 Bör oförfallad sit och achtiamheten bruka,
 Om han sit ändemål ei wila wil ifrå;
 Ty annars lär han wist i konsten puderdula
 Samt för Gudinnan blott et moln i samnen få.
 Nu som jag wärl'lig wet, at rener dygd förblifwit,
 M:R BROR, ERIC högsta mål, hwartil I systat måst;
 Ed wet jag äfwen wäl, at hon ER endast drifwit,
 At framgie såd'ne PROZ, som likna henne bäst.
 Slikt allom är ju lätt, ERIC loford det utbreder,
 Jag äfwen prisar thet och önskar hiertelig,
 At dygden I utwalt, må häna ER den heder,
 Som dygd och wittert wett plår sölja stadelig!
 At I i längden må then dygd-belöning sinna,
 Som I ER wärdig giordt, och städse lefwa nögd,
 Samt på fulbordat loyp, then Äre-Erancken winna,
 Som binds Dygdälskarom uti then sälla högd!

Betygade således sin uprichtiga sågnad

Eric Axel Löf

Wesf. Smot.